

O‘QUVCHILARNI KITOB O‘QISHGA BO‘LGAN QIZIQISHINI SHAKLLANTIRISH

Tumanova Iroda Gulyamovna

Chirchiq shahar 6-maktab boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi

E-mail: javamagistr@gmail.com

Abstract: Yoshiga mos keladigan kitoblarni tez-tez o‘qish o‘quvchilarning natijalarini optimallashtirishga sezilarli darajada hissa qo‘shadi. Ko‘pgina o‘quvchilar o‘qish uchun juda kam vaqt ajratadilar. Yangi texnologiyalar va mobil qurilmalarga kòp vaqt sarflashi o‘quvchilar kitob o‘qishlariga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. O‘quvchilarning o‘qish faoliyatida duch keladigan asosiy qiyinchilik, kitoblar ularning yoshiga mos bo‘lsa ham, ularda kitob o‘qishga bòlgan ishtiyoqning yo‘qligi bilan bog‘liqdir.

Kalit so‘zlar: o‘qish, bolalar, kitob, kutubxona, boshlang‘ich sinf

To‘g‘ri strategiyalar orqali bolalar va yoshlarni samarasiz ishlarga vaqt sarflamasliklari uchun kitobxonligini rag‘batlantirish, ularning kitob o‘qish odatini rivojlantirish zarurdir. Bu ularning bilimli inson bo‘lib yetishishlariga xizmat qiladi. Ota-onalar va o‘qituvchilar bugungi kunda bolalar va o‘smirlar kitob o‘qish uchun yetarlicha vaqt ajratmayotganidan xavotirda.

Boshlang‘ich maktab davrida bolalarning o‘qish qobiliyati va o‘qishga qiziqishi rivojlanadi.

Sinfda o‘qituvchi tomonidan qo‘llaniladigan strategiyalar o‘quvchilarning o‘quv jarayonlari yoki o‘qish odatlariga oid qarorlariga ta’sir qilishi mumkin (Chu, Li & Yu, 2020).

O‘qituvchilar o‘quvchilarning o‘qishga bo‘lgan qiziqishini rivojlantirish uchun tizimli sa’y-harakatlarni amalga oshiradilar.

Kutubxonalarga tashrif buyurish bolalarni o‘qishga bòlgan qiziqishini oshirish uchun eng ko‘p qo‘llaniladigan strategiyalardan biridir (Gong, 2016).

Ba’zi tadqiqotchilar o‘quvchilar ushbu mashg‘ulotlarni hamkasblari, oila a’zolari va hatto uy hayvonlari ishtirokida qilishsa, kitob o‘qishdan zavqlanishlarini isbotladilar.

To‘g‘ri o‘qish va yozish ko‘nikmalarini rivojlantirish juda murakkab jarayondir (Johnston & Watson, 1997).

Birinchi sinfda o‘quvchilarning o‘qish jarayonlaridagi ko‘rsatkichlari o‘quvchilarning o‘qish faoliyatiga bo‘lgan qiziqishining muhim ko‘rsatkichi bo‘lishi mumkin, ammo boshqa omillar o‘quvchilarning bunday faoliyatni amalga oshirishga bo‘lgan motivatsiyasiga sezilarli ta’sir ko‘rsatishi mumkin (Kirbi, Ball, Geier, Parrila va Veyd- Vulli, 2010). O‘quvchilarning o‘qish faoliyatiga qiziqishini rag‘batlantirish va qo‘llab-quvvatlash uchun optimal strategiyalarni aniqlash foydali ta’sir ko‘rsatadi va oddiy jarayon hisoblanmaydi (Mathison, 1989).

Bunday tadqiqot onlayn so‘rovnoma o‘tkazildi. Anketa onlayn muhitda tarqatildi va uni 74 nafar o‘qituvchi to‘ldirdi. Ushbu tadqiqot orqali biz quyidagi savollarga javob topishni maqsad qildik:

- O‘quvchilar o‘qish faoliyatiga qanchalik tez-tez jalb qilinadi?

- O‘quvchilarning o‘qish faoliyatiga qiziqishini oshirish uchun o‘qituvchilar va ota-onalar nima qilishi mumkin?

Aksariyat o‘qituvchilar o‘z o‘quvchilari doimiy ravishda kitob o‘qishlariga umid qilishlarini ta’kidlashdi (ulardan 32%). Biroq, ularning 62 foizi o‘quvchilarini kam o‘qishini ko‘rsatdi. Ularning 8% o‘quvchilari har doim kitob o‘qishini ta’kidlashdi, boshqalari esa boshqa javob variantini tanlashdi.

Boshqa javob variantini tanlagan o‘qituvchilar ba’zi o‘quvchilar zavq bilan o‘qimaganligini ta’kidladilar. Agar o‘qituvchi bunday tadbirlarni amalga oshirishni so‘rasa yoki o‘qish faoliyati dars jarayonida tashkil etilgan bo‘lsa, ular o‘qishga qaror qilishadi. O‘qituvchilar o‘quvchilarni o‘qishini aniqlash uchun turli strategiyalardan foydalanishlarini ta’kidladilar. Masalan, ular sinfning barcha o‘quvchilari tomonidan

ma'lum vaqt ichida o'qilishi kerak bo'lgan kitobni tanlashga yoki maktab maydonida yoki onlayn muhitda o'qish to'garagini tashkil etishga qaror qilishadi.

O'quvchilarning kitob o'qishga qiziqishini oshirish maqsadida o'qituvchilar va ota-onalar yig'ilishlarida oila muhitida qo'llanilishi kerak bo'lgan strategiyalar belgilashlari kerak. O'quvchilarning kitob o'qishga bo'lgan qiziqishlarini rag'batlantirish uchun hamkorlikdagi o'quv faoliyatdan foydalanish mumkin. Ushbu turdagi mashg'ulotlar davomida qiziqarli va rang-barang kitoblardan foydalanish kerak. O'qituvchilar, shuningdek, maktab mashg'ulotlarida kutubxonadan kitoblarni taqdim etishlari va o'zlari yoqtirgan kitoblarning mazmuni haqida gapirib berishlari mumkin. Har bir ta'lim muassasasi rahbarlari maktab kutubxonasini to'g'ri jihozlashga harakat qilishlari kerak.

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich sinf o'qituvchilari o'quvchilarni tez-tez o'qishga undash uchun turli xil strategiyalardan foydalanishlari lozim. Ular o'quvchilarning kundalik jadvaliga o'qish mashg'ulotlarini kiritish uchun jiddiy va tizimli harakat qilishlar lozim.

O'zbekiston maktablarining kutubxonalari o'quvchilarga eng yaxshi ta'lim imkoniyatlarini taqdim etish uchun yanada samarali jihozlangan bo'lishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Chu, L., Li, P.-H., & Yu, M.-N. (2020). The longitudinal effect of children's self-regulated learning on reading habits and well-being.
2. Gong, X. (2016). Efforts to Develop the Reading Interest of the People from Children in Singapore Libraries.
3. Johnston, R. S., & Watson, J. (1997). Developing Reading, Spelling and Phonemic Awareness Skills in Primary School Children.
4. Kirby, J. R., Ball, A., Geier, B. K., Parrila, R., & Wade-Woolley, L. (2010). The development of reading interest and its relation to reading ability.
5. Mathison, C. (1989). Stimulating and sustaining student interest in content area reading.